

Sygn. akt V KK 252/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Cesarz

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie T. W.

wobec którego wydano wyrok łączny,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 20 października 2016 r.,
kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
korzyść skazanego ,
od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K.
z dnia 22 marca 2016 r.,

I. uchyla pkt I zaskarżonego wyroku;

**II. na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.
postępowanie w tym zakresie umarza;**

III. kosztami sądowymi w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. procedował w sprawie wydania wyroku łącznego w
stosunku do T. W., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1/ nakazowym Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 480/07, z dnia 9 sierpnia 2007
r., za przestępstwo z art. 278 § 3 k.k., popełnione dnia 29 czerwca 2007 r., na karę

12 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem pracy na cele społeczne w wymiarze 25 godzin miesięcznie;

2/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 447/09, z dnia 21 grudnia 2009 r., za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. i z art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełnione dnia 5 lipca 2009 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz za przestępstwo z art. 217 § 1 k.k., popełnione dnia 5 lipca 2009 r., na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, przy czym wymierzono karę łączną 7 miesięcy pozbawienia wolności;

3/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 902/12, z dnia 21 marca 2013 r., za przestępstwo z art. 178a § 2 k.k., popełnione dnia 23 października 2012 r., na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz zakaz kierowania rowerami na 5 lat;

4/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 89/13, z dnia 28 stycznia 2014 r., za przestępstwo z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełnione w okresie od 26 listopada 2012 r. do dnia 27 listopada 2012 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat, której to wykonanie zarządzono postanowieniem z dnia 13 maja 2015 r.;

5/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 696/13, z dnia 5 grudnia 2014 r., za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. popełnione w kwietniu 2013 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 5 lat oraz za wykroczenie z art. 119 § 1 k.w., popełnione dnia 21 maja 2013 r., na karę 1 miesiąca ograniczenia wolności z obowiązkiem pracy na cele społeczne w wymiarze 40 godzin;

6/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 46/15, z dnia 25 marca 2015 r., za przestępstwo z art. 278 § 3 k.k., popełnione dnia 12 listopada 2014 r., na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem pracy na cele społeczne 32 godzin miesięcznie;

7/ Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 536/14, z dnia 29 kwietnia 2015 r., za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k., popełnione dnia 28 sierpnia 2014 r., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy w K. wyrokiem łącznym z dnia 22 marca 2016 r., w sprawie II K .../16, orzekł w tym przedmiocie, co następuje:

- I. na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. – w brzmieniu na dzień 30 czerwca 2015 r. – wymierzone skazanemu kary pozbawienia wolności wskazanymi wyżej w pkt 3 i 4 wyrokami, tj. wyrokiem Sądu Rejonowego w K. w sprawie II K 902/12 i II K 89/13, połączył i wymierzył skazanemu karę łączną pozbawienia wolności w wysokości 1 roku i 2 miesięcy, zaliczając na jej poczet na podstawie art. 63 § 1 k.k. okres odbywania kary ze sprawy II K 902/12 – od dnia 16 czerwca 2013 r. do 16 lipca 2013 r. oraz ze sprawy II K 89/13 – od 26 lutego 2016 r. i nadal;
- II. na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. oraz art. 87 k.k. i art. 89 § 1 k.k. – w brzmieniu na dzień 30 czerwca 2015 r. – wymierzone skazanemu kary pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności wskazanymi wyżej w pkt 5, 6 i 7 wyrokami, tj. wyrokiem Sądu Rejonowego w K., sygn. akt II K 696/13, sygn. akt II K 46/15 i sygn. akt II K 536/14, połączył, przyjmując, że kara 10 miesięcy ograniczenia ze sprawy II K 46/15 odpowiada 5 miesiącom pozbawienia wolności i wymierzył skazanemu karę łączną pozbawienia wolności w wysokości 1 roku i 6 miesięcy, zaliczając na jej poczet na podstawie art. 63 § 1 k.k. okres odbywania kary ze sprawy II KK 536/14 – od 1 lipca 2015 r. do 26 lutego 2016 r.;
- III. stwierdził, że w pozostałym zakresie powyższe wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;
- IV. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 6 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Wobec niezaskarżenia przez żadną ze stron wyrok ten uprawomocnił się w dniu 30 marca 2016 r. (k. 34).

Od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K. kasację wniósł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Zaskarżył ten wyrok w pkt I jego części dyspozytywnej na korzyść T. W. i wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie na podstawie art. 572 k.p.k.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest, art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r.), polegające na objęciu karą łączną jednostkowej kary 1 roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w K. z dnia 28 stycznia 2014 r., sygn. akt II K 89/13 oraz jednostkowej kary 5 miesięcy pozbawienia wolności

orzeczonej wyrokiem tegoż Sądu z dnia 21 marca 2013 r., sygn. akt II K 902/12, zamienionej następnie postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 9 listopada 2013 r., sygn. akt II Ko 1040/13, na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 września o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247) na karę 30 dni aresztu w związku z uznaniem, że czyn objęty tym wyrokiem stanowi wykroczenie, co wykluczało możliwość orzeczenia w tym zakresie kary łącznej pozbawienia wolności. W petitum kasacji Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny wniosł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego w zakresie pkt I jego części dyspozytywnej i umorzenie postępowania w tym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym. Dodać przy tym należy, że z uwagi na treść art. 535 § 5 k.p.k. możliwe jest jej rozpoznanie na posiedzeniu bez udziału stron, zaś taki tryb rozpoznania jest dopuszczalny, albowiem niniejszy nadzwyczajny środek zaskarżenia został wniesiony na korzyść skazanego, a zarazem zachodzą podstawy do jego uwzględnienia w całości.

W przedmiotowej sprawie doszło do tego rodzaju sytuacji, że w okresie pomiędzy dniem wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w K. (21 marca 2013 r.), który w sprawie o sygn. akt II K 902/12 uznał skazanego winnym popełnienia czynu z art. 178a § 2 k.k. i skazał go za to na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz zakaz kierowania rowerami na lat 5, a wydaniem wyroku łącznego przez ten sam Sąd w dniu 22 marca 2016 r., w sprawie pod sygn. akt II K 2/16, doszło do zmiany sposobu penalizacji przypisanego skazanemu czynu.

Na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247), przepis art. 178a § 2 k.k., który penalizował jako przestępstwo czyn zabroniony polegający na tym, że prowadzi się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1 (czyli inny niż mechaniczny), znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, został uchylony (w art. 12 ust. 3 tej ustawy). Czyn określony w tym przepisie stał się wykroczeniem, penalizowanym w art. 87 § 1a k.w., który zagrożony jest karą aresztu albo grzywny nie niższej niż 50 złotych. Nastąpiła więc tzw.

kontrawencjonalizacja. Ta sama ustawa w art. 50 stanowiła również, że *„Jeżeli według niniejszej ustawy czyn objęty prawomocnym wyrokiem skazującym za przestępstwo na karę pozbawienia wolności stanowi wykroczenie, orzeczona kara podlegająca wykonaniu ulega zamianie na karę aresztu w wysokości równej górnej granicy ustawowego zagrożenia za taki czyn, a jeżeli ustawa nie przewiduje za ten czyn kary aresztu, na karę ograniczenia wolności lub grzywny, przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny grzywnie w kwocie od 10 do 250 zł i nie przekraczając górnej granicy tego rodzaju kary przewidzianej za ten czyn”*. Jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, w sytuacji kontrawencjonalizacji brak jest w polskim prawie ogólnych przepisów, które wskazywałyby sposób postępowania; prawodawca uznaje za konieczne każdorazowo tworzyć przepisy odrębne, które stanowią w takiej sytuacji normy intertemporalne (zob. *uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 2014 r., I KZP 3/14 OSNKW 2014, z. 6, poz. 44*), i takim też przepisem stał się art. 50 w/w ustawy.

W zgodzie z uregulowaniami ustawy z dnia 27 września 2013 r. Sąd Rejonowy w K. w orzeczeniu z dnia 9 listopada 2013 r., sygn. akt II Ko 1040/13, postanowił zamienić karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w K. w dniu 21 marca 2013 r., w sprawie o sygn. akt II K 902/12, na karę 30 dni aresztu i nakazać niezwłoczne zwolnienie skazanego.

Jak uzasadnił, w sprawie orzeczono powyższą karę pozbawienia wolności, jednak z dniem wejścia w życie przepisów ustawy zmieniających Kodeks karny, wyżej osądzony czyn stał się wykroczeniem, a wymierzona kara pozbawienia wolności nie może przekroczyć górnej granicy zagrożenia przepisu kreującego odpowiedzialność za stosowne wykroczenie.

Warunki dopuszczalności wydania kary łącznej określa art. 85 k.k. Przepis ten, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., stanowił w § 1, że *„Jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa”*. Ponieważ więc przepis ten stanowi, że łączone węzłem kary łącznej mogą być tylko kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, to po

zamianie jednostkowej kary pozbawienia wolności na karę aresztu orzeczenie kary łącznej nie było możliwe. Ustawa nie przewiduje bowiem możliwości łączenia kary aresztu i kary pozbawienia wolności, nie sposób też przyjąć, że są to kary tego samego rodzaju, nie można bowiem *per analogiam* wnioskować o jednorodności tych kar (*myśl taką odrzucił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 czerwca 2007 r., II KK 115/07, Lex nr 450353*).

Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy również w uchwale z dnia 30 kwietnia 2014 r., I KZP 3/14 (OSNKW 2014, z. 6, poz. 44), w której doszedł do wniosku, że „Przepis art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247) ma zastosowanie także w sytuacji orzeczenia podlegającej wykonaniu kary łącznej, obejmującej karę pozbawienia wolności wymierzoną za przestępstwo, stanowiące według tej ustawy wykroczenie”. W uchwale tej Sąd Najwyższy podkreślił też, iż stosowanie przepisów art. 50 ust. 1 i 2 ustawy nowelizującej jest dopuszczalne wtedy, gdy nie prowadzi to do pogorszenia sytuacji skazanego, to jest, gdy nie powoduje dla niego dolegliwości większej, niż istniałyby przy wykonywaniu kary na dotychczasowych zasadach. Słusznie też wskazał autor kasacji, że taka sytuacja nie miałaby miejsca w przedmiotowej sprawie. W oczywisty sposób w wyniku orzeczenia kary łącznej doszło bowiem do pogorszenia sytuacji skazanego, który musiałby być pozbawiony wolności o 1 miesiąc dłużej, niż wynikałoby to z uwarunkowań prawnych.

Nie ulega wątpliwości, że procedując w sprawie wydania wyroku łącznego Sąd Rejonowy w K. nie dostrzegł, iż karę pozbawienia wolności orzeczoną wobec T. W. za czyn z art. 178a § 2 k.k. zamieniono na karę aresztu, co tym samym uniemożliwiało orzeczenie w tym zakresie kary łącznej pozbawienia wolności. W rezultacie należało stwierdzić, że w stosunku do skazanego T. W. nie powinna być orzeczona kara łączna określona w pkt I części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku. W sprawie tej doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego, albowiem nie istniały podstawy do orzeczenia kary łącznej. Dlatego też należało wniesioną kasację uwzględnić w całości, gdyż zaskarżone orzeczenie Sądu Rejonowego w K. dotknięte jest w zaskarżonym punkcie wskazanym w niej uchybieniem, które należało ocenić jako rażące naruszenie prawa karnego

materialnego, a to art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r.). Ponieważ w tej sytuacji brak jest warunków do wydania wyroku łącznego, konieczne było wydanie orzeczenia na podstawie art. 572 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. o umorzeniu postępowania w tym zakresie.

Z tych powodów Sąd Najwyższy, w uwzględnieniu złożonego wniosku kasacyjnego, uchylił zaskarżony wyrok w pkt I i w tym zakresie postępowanie wobec T. W. umorzył, a na podstawie art. 638 k.p.k. i art. 632 pkt 2 k.p.k. kosztami sądowymi w sprawie w tej części, obciążył Skarb Państwa.

eb